

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ (неспеціальні відділи)

ЛАТИНСЬКА МОВА

ІСПАНСЬКА ФІЛОЛОГІЯ (АС. РОМАНЮК І. А.)

1. Числівник (Numerale). Розряди числівників. Кількісні числівники. (Numeralia cardinalia). С. 203-204, 206-207, 208-209. Читання та переклад тексту “Membra corporis hominis”, с. 204; читання та переклад речень 1-10, с. 209.
2. Порядкові числівники (Numeralia ordinalia). Читання та переклад тексту “De mensibus et diebus”, с. 211.
3. Розділові та прислівникові числівники (Numeralia distributiva et adverbialia). Читання та переклад тексту “De legione Romana”, с. 216.
4. Перекладіть речення латинською мовою: с. 204, реч. 1-5.
5. Перекладіть речення латинською мовою: с. 209, реч. 1-3.
6. Перекладіть речення латинською мовою: с. 211, реч. 1-3.

Підручник: Оленич Р.М., Оленич І.Р., Чернюх Б.В. Латинська мова: Навч. Посібник. – Вид. 2-ге, виправл. І доповн. – Львів: Світ, 2008. – 472 с.

Тести для самоконтролю:

- 1) Визначіть, які з числівників є порядковими.
1. sescenta 2. vicesima 3. quadraginta 4. unus 5. primus 6. quarta
- 2) Визначіть, які з числівників є порядковими.
1. nonus 2. quattuor 3. centum 4. tricesimus 5. primus 6. duo
- 3) Знайдіть відповідники римських та арабських позначень числівників:
1. XX a) 1000
2. XXXI b) 20
3. M c) 31
- 4) Знайдіть відповідники римських та арабських позначень числівників:
1. XII a) 36
2. CXXX b) 12
3. XXXVI c) 130
- 5) Визначіть, які з числівників є кількісними.
1. sexaginta 2. viginti 3. undecimus 4. octavus 5. una Mille
- 6) Визначіть, які з числівників є кількісними.
1. undevicesimus 2. septima 3. quartus 4. milia 5. septem 6. centum

АНГЛІЙСЬКА, ФРАНЦУЗЬКА ФІЛОЛОГІЯ ТА АНГЛІЙСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД
(АС. ПАНЧИШИН Н. З.)

№	Тема	Питання	Література
1	Числівник	Порядковий та кількісний числівник. Римський календар.	Сафроняк О. Латинська мова: підручник/О.Сафроняк,В.Волощук, М.Волощук.- Львів: ЛНУ імені І.Франка,2015.- 458 с.
2	Дієслово	Відкладні та напіввідкладні дієслова. Дієслова складені з sum, esse Читання та переклад тексту De triumpho Romano	Сафроняк О. Латинська мова: підручник/О.Сафроняк,В.Волощук, М.Волощук.- Львів: ЛНУ імені І.Франка,2015.- 458 с.
3	Герундій	Утворення та використання герундія Читання та переклад тексту Cornu Amaltheae	Сафроняк О. Латинська мова: підручник/О.Сафроняк,В.Волощук, М.Волощук.- Львів: ЛНУ імені І.Франка,2015.- 458 с.
4	Дієприкметник майбутнього часу активного стану	Утворення та використання дієприкметник майбутнього часу активного стану Читання та переклад тексту De Herodoto	Сафроняк О. Латинська мова: підручник/О.Сафроняк,В.Волощук, М.Волощук.- Львів: ЛНУ імені І.Франка,2015.- 458 с.

АНГЛІЙСЬКА ФІЛОЛОГІЯ, МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ
(АС. МОКРІВСЬКА М Т.)

Підручник: Оленич Р.М. Латинська мова. – Львів, 1993.

Відкладні і напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова.

(Verba deponentia et semideponentia. Verba anomala) С. 84-95.

Тексти:

“Herodotus” (с. 214), “De triumph Romano” (с.215), “De Germanorum antiquorum moribus” (с. 216)

ГРУПИ ІНА-14, ІНП-14, ІНМ-11
(ДОЦ. МИСЛОВСЬКА Л. В., ДОЦ. ПИЛИПІВ О.Г.)

№/п	Тема	Дата відпрацювання	Завдання
1	Займенники: вказівні, відносні, питальні	8.04	Латинська мова. Підручник для вищих навчальних закладів.-Львів, 2019, с.111-112, 115-116. Впр.1-3, 5. Текст “De Nioba”
	Займенники, неозначені, означальні, заперечні.	15.04	Латинська мова. Підручник для вищих навчальних закладів.-Львів, 2019, с.115-117. Впр.1-2, 5. Текст “De amphitheatra Romana”
	Числівники кількісні	22.04	Латинська мова. Підручник для вищих навчальних закладів.-Львів, 2019, с.119-121. Впр.1(a), 2. Текст “De Romae descriptione”.Римський календар.
	Порядкові, розділові та прислівникові числівники.	29.04	Латинська мова. Підручник для вищих навчальних закладів.-Львів, 2019, с.115-117. Впр.1 (b), 2, 3/ Текст “De summarium historiae Romanae”
	Participium futuri activi. Coniugatio periphrastica activa.	6.05	Латинська мова. Підручник для вищих навчальних закладів.-Львів, 2019, с.126. Впр.1-2. Текст “Leonidas”.

АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД, АНГЛІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА

(СТ. ВИКЛ. РЕВАК Н. Г.)

Підручник Н. Ревак, В. Сулим «Латинська мова». Вінниця: Нова книга. 2009.

Тема 1. “Plusquamperfectum et futurum I ind. activi”

текст “De talo Achillis”, с. 183-194.

Тема 2: Доконані часі дійсного способу пасивного стану

текст “Galli Roman expugnant”, с. 189-195.

Тема 3-4: Дієслівні форми (Gerundium, gerundivum, supinum I et II)

текст “De Archimedis mortis”

текст “De bello cum Belgis gesto”, с. 196-214.

Тема 5: Описова дієвідміна активного та пасивного стану

текст “De Marco Antonio”, с. 205-213.

ГРУПА ІНА-11

ЛАТИНСЬКА МОВА

(ДОЦ. ДОМБРОВСЬКИЙ М. Б.)

На першу зустріч після карантину кожен приносить:

- Власний письмовий переклад вказаних текстів;
- Конспект вказаних граматичних тем.

На першому занятті після карантину пишемо **контрольну роботу** за підсумками самостійного навчання:

- Граматика (відмінювання);
- Тексти (переклад);
- Словниковий диктант (за словами до вказаних текстів).

		Тема	Граматика за підручником ¹	Тексти
0		Вказівні займенники		с. 155: De Nioba
1	16.3.Пн	Відносний займенник Питальні займенники	78: с. 159 79: с. 161-162	с. 162: De Croeso et Colone
2	18.3.Ср	Неозначені займенники	80: с. 164-5	с. 164: Речення 1-15
3	23.3.Пн	Дієслова <i>possum</i> та інші, складені з <i>sunt</i>	85: с. 176-177 86: с. 178-179	с. 179: De triumpho Romano
4	30.3.Пн	Кількісні числівники. Узгодження з іменниками. Відмінювання.	97: с. 203-204 98: с. 206-207 99: с. 208-209	с. 204: Membra corporis hominis
5	1.4.Ср	Порядкові числівники	100: с. 210 101: с. 213-214	с. 211: De mensibus et diebus

Підручник: Оленич Р., Оленич І., Чернюх Б. *Lingua Latina*. – Львів: Світ, 2008.

ГРУПА ІНН-11

ЛАТИНСЬКА МОВА

(ДОЦ. ДОМБРОВСЬКИЙ М.Б.)

На першу зустріч після карантину кожен приносить:

- Власний письмовий переклад вказаних текстів;
- Виконані письмові завдання.

На першому занятті після карантину пишемо **контрольну роботу** за підсумками самостійного навчання:

- Граматика (відмінювання);
- Тексти (переклад);
- Словниковий диктант (за словами до вказаних текстів).

	Тема	Граматика за підручником ²	Тексти
0	Іменники 4 відміни. Особливості відмінювання іменника <i>domus</i>	48: с. 96-99 49: с. 100 50: с. 101	с. 99: De exercitu Romano

¹ Оленич Р., Оленич І., Чернюх Б. *Lingua Latina*. – Львів: Світ, 2008.

² Оленич Р., Оленич І., Чернюх Б. *Lingua Latina*. – Львів: Світ, 2008.

1	Іменники 5 відміни	51: с. 104 52: с. 105	с. 105: De pugna Marathonia
2	Основні форми дієслова. Основні види перфекта (продивитись, але не зачувати). Perfectum indicativi activi	53: с. 107-108 54: с. 109-110	с. 110: De Daedalo
3	Plusquamperfectum indicativi activi	56: с. 115	с. 116: De Prometheo

ГРУПА ІНА-14

(ДОЦ. КУЙБІДА Х. І.)

(за підручником: Н.Ревак, В.Сулим. Латинська мова (для неспеціальних факультетів). Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 440с.)

За **16.03.2020** – тема «Plusquamperfectum Indicativi activi. Futurum II Indicativi activi». С. 184-185.

Завдання :

1. перекласти текст «De talo Achillis» - с.188, виписати та вивчити слова до тексту;
2. перекласти речення латинською мовою №2 – с. 189;
3. виконати вправу №1 – с.194.

За **18.03.2020** – тема «Часи системи перфекта дійсного способу пасивного стану. Perfectum Indicativi passivi.Plusquamperfectum Indicativi passivi. Futurum II Indicativi passivi». – С. 186-188.

Завдання :

1. перекласти текст «De talo Achillis» – с. 189, виписати та вивчити слова до тексту;
2. перекласти речення латинською мовою №3,4 – с. 189;
3. виконати вправи №2,3 – с.195.
4. виписати та вивчити крилаті вислови № 5-10, с. – 190.

За **23.03.2020** – тема «Дієслівні форми. Gerundium. Ablativus modi. Ablativus instrumenti». – С. 196-200.

Завдання :

1. перекласти текст «De Archimedis morte» – с. 205, виписати та вивчити слова до тексту;
2. перекласти речення латинською мовою №1 – с. 206;
3. виконати вправи №3,4 – с.213.
4. виписати та вивчити крилаті вислови № 2-9, с. – 207.

За **30.03.2020** – тема «Gerundivum. Coniugatio periphrastica passiva. Заміна герундія на герундив». – С. 200-202.

Завдання :

³ У кожного має бути інше і не з тих, що подані у підручнику.

1. перекласти текст «De bello cum Belgis gesto» – с. 205, виписати та вивчити слова до тексту;
2. перекласти речення латинською мовою №3 – с. 206;
3. виконати вправи №5,7 – с.214.
4. виписати та вивчити крилаті вислови № 10-13, с. – 207.

За **1.04.2020** – тема «Participium futuri activi. Coniugatio periphrastica activa». – С. 204.

Завдання :

1. перекласти текст «De Marco Antonio» – с. 205, виписати та вивчити слова до тексту;
2. перекласти речення латинською мовою №4, 5 – с. 206;
3. виконати вправи №1 – с.213; №6 – с.214;
4. виписати та вивчити крилаті вислови № 1, 14-17, с. – 207.

ГРУПА ІНП-15

(ДОЦ. КУЙБИДА Х. І.)

(за підручником: Н.Ревак, В.Сулим. Латинська мова (для неспеціальних факультетів). Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 440с.)

За **17.03.2020** – тема «Часи системи перфекта дійсного способу пасивного стану. Perfectum Indicativi passivi.Plusquamperfectum Indicativi passivi. Futurum II Indicativi passivi». – С. 186-188.

Завдання :

5. перекласти текст «De talo Achillis» – с. 189, виписати та вивчити слова до тексту;
6. перекласти речення латинською мовою №3,4 – с. 189;
7. виконати вправи №2,3 – с.195.
8. виписати та вивчити крилаті вислови № 5-10, с. – 190.

За **18.03.2020** – тема «Дієслівні форми. Gerundium. Ablativus modi. Ablativus instrumenti». – С. 196-200.

Завдання :

5. перекласти текст «De Archimedis morte» – с. 205, виписати та вивчити слова до тексту;
6. перекласти речення латинською мовою №1 – с. 206;
7. виконати вправи №3,4 – с.213.
8. виписати та вивчити крилаті вислови № 2-9, с. – 207.

За **24.03.2020** – тема «Gerundivum. Coniugatio periphrastica passiva. Заміна герундія на герундив». – С. 200-202.

Завдання :

5. перекласти текст «De bello cum Belgis gesto» – с. 205, виписати та вивчити слова до тексту;
6. перекласти речення латинською мовою №3 – с. 206;
7. виконати вправи №5,7 – с.214.
8. виписати та вивчити крилаті вислови № 10-13, с. – 207.

За **31.03.2020** – тема «Participium futuri activi. Coniugatio periphrastica activa». – С. 204.

Завдання :

5. перекласти текст «De Marco Antonio» – с. 205, виписати та вивчити слова до тексту;
6. перекласти речення латинською мовою №4, 5 – с. 206;
7. виконати вправи №1 – с.213; №6 – с.214;
8. виписати та вивчити крилаті вислови № 1, 14-17, с. – 207.

За **1.04.2020** – тема «Синтаксис дієслова. Функції інфінітива. Види інфінітивів. Accusativus cum infinitivo.». – С. 215-219.

Завдання :

1. перекласти текст «De Colosseo» – с. 220, виписати та вивчити слова до тексту;
2. перекласти речення латинською мовою №1,2 – с. 221;
3. виконати вправи №1,2,6 – с.226;
4. виписати та вивчити крилаті вислови № 1-6, с. – 222.

Групи ІНП-13, ІНА-12, ІНФ-11

АС. САВУЛА А. М.

Тема «Gradus comparationis adiectivorum: gradus comparativus»;

– домашнє завдання: вправа «Convertite de lingua Latina» ст. 129; Convertite in linguam Latinam» ст. 130;

Тема «Gradus comparationis adiectivorum: gradus superlativus з *-issim*»;

– домашнє завдання: переклад тексту «De Persis» ст. 133;

Тема «Gradus comparationis adiectivorum: gradus superlativus з *-er; -illim*»;

– домашнє завдання: переклад тексту «De varietate morum» ст. 135;

Тема «Суплетивні та утворені описовим способом ступені порівняння прикметників»; утворення ступенів порівняння прикметників прийменникового походження: ст. 139-140; ступені порівняння прислівників ст. 147-148;

– домашнє завдання: вправа «Convertite de lingua Latina» ст. 136-138;

Заняття №5:

Тема «займенники: загальний огляд; займенники *hic; ille; istud*»;

– домашнє завдання: переклад тексту «Aspectus Romae» ст. 151.

Література:

Основна: Латинська мова (Lingua Latina): Навчальний посібник – Видання 2-ге, виправлене і доповнене / Р. Оленич, І. Оленич, Б. Чернюх. – Львів: Видавництво «Світ», 2008. – 472 с.

Додаткова:

1. Латинська мова: підручник / Сафроняк О. В., Волощук В., Волощук М., – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. – 458 с.
2. Ревак Н.Г., Сулим В.Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів) 2-ге вид., виправлене і доповнене. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 415 с.

АНГЛІЙСЬКА, ІСПАНСЬКА ФІЛОЛОГІЯ, АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД

АС. ЗУБЧЕНКО С. В.

Завдання з «Латинської мови» для виконання під час карантину (12.03.2020-3.04.2020)

Заняття 1

1. Тема для самостійного вивчення «Вказівний займенник hic, haec, hoc – цей, ця, це (вказує на предмет, який знаходиться безпосередньо перед тим, хто говорить)»

	Pronomen demonstrativum		
Nom	hic	haec	hoc
Gen	huius		
Dat	huic		
Acc	hunc	hanc	hoc
Abl	hoc	hac	hoc
Pluralis			
Nom	hi	hae	haec
Gen	horum	harum	horum
Dat	his		
Acc	hos	has	haec
Abl	his		

2. Переклад та граматичний аналіз тексту:

Convertite de lingua Latina

ASPECTUS ROMAE

Romulus Romam condidit in hoc monte, qui (яка) „Palatium” appellatus est. Forma huius montis fere quadrata est. Postea Roma septem montes occupavit et hinc septemcollis appellata est. In hac urbe multa pulcherrima aedificia erant. Monumenta huius urbis magnificentissima erant. Haec monumenta aeterna sunt. Aspectus horum monumentorum immutabilis est.

Non procul a Capitolio in Tiberi videmus hanc insulam cum templo Aesculapii, ubi aegroti auxilium dei exspectabant. Prope insulam hunc pontem videmus, ubi Horatius Cocles hostes sustinuit.

Sententiae: Omnia mea mecum porto.
Nosce te ipsum.

Convertite in linguam Latinam

Найбільше з усіх богів галли вшановували Меркурія. Цього бога називали „захисником купців”. Цьому богові моряки приносили в жертву півнів. Галли також вшановували Юпітера, Мінерву, Марса. Про цих богів часто писали поети.

Vocabula

Palatium, -ii *n* — Палатинський пагорб (гора у Римі)
septemcollis, -e — семипагорбний
aspectus, -us *m* — вигляд
immutabilis, -e — незмінний
nosco, -ēre, novi, notum — знати, пізнавати

procul — далеко, здалека
exspecto, -āre, -āvi, -ātum — очікувати; виглядати
Horatius Cocles, Horatii Coclitis *m* — Горацій Коклес (римський національний герой)
aeternus, -a, -um — вічний

3. Повторення граматичної теми I семестру «Praesens indicativi activi». Провідміняти у цьому часі дієслово *posco, poscere, novi, notum* (знати).

4. З книги «Латинська мова для математиків» під редакцією Домбровського М.Б. Вправи ст 42-45

Заняття 2

1. Тема для самостійного вивчення «Вказівний займенник *ille, illa, illud* – той, та, те»»

	Pron.demon
Nom	ille illa illud
Gen	illius
Dat	illi
Acc	illum illam illud
Abl	illo illa illo
Pluralis	
Nom	illi illae illa
Gen	illorum illarum illorum

Dat	illis
Acc	illos illas illa
Abl	illis

2. Текст для самостійного опрацювання:

Convertite de lingua Latina

ORATIO HANNIBALIS

Hannibal, clarissimus ille Poenōrum dux, fere his verbis milites suos ad pugnam incitat: „Vidētis, milites fortissimi, Italiam illam, domicilium hostium nostrōrum. Galli, incolae horum locōrum socii amicique nostri erunt. Hi nobis omnes res necessarias praebēbunt. Urbes opulentae, Roma caput et opes urbis illius praeda vestra erunt. Vos Saguntum, oppidum illud munitissimum expugnastis, Pyrenaeos illos superabitis. Ad pugnam vos voco. Si hinc exercitum hostium superaveritis, liberi eritis et tuti a superbia illius populi erimus”.

Sententia: Tempera mutantur et nos mutamur in illis.

Convertite in linguam Latinam

1. Цицерон, той видатний оратор, писав про красномовство.
2. Якщо воїни будуть хоробрими, то ми будемо захищені від свавілля (= гордості) того ворожого народу.
3. Звичаї того міста дуже різноманітні.
4. Ви подолали (= перемогли) ті дуже високі гори.

Vocabula

oratio, -ōnis *f* — промова, виступ
incito, -āre, -āvi, -ātum — заохочувати, спонукувати
socius, -ii *m* — союзник
praebeo, -ēre, -ui, -itum — постачати
inimicus, -a, -um — ворожий

Saguntum, -i *n* — Сагунт (місто у Іспанії)
Pyrenaeus, -a, -um — піренейський
montes Pyrenaei — Піренейські гори
tutus, -a, -um — безпечний
opulentus, -a, -um — багатий

3. Повторення граматичної теми I семестру «Praesens indicativi passivi». Провідміняти у цьому часі дієслово posco, poscēre, novi, notum (знати).

4. Перегляд документального фільму «Hannibal: The man who hated Rome». Доступний за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=2GH1c50zcYc>

Заняття 3.

\1. Тема для самостійного вивчення «Вказівний займенник is, ea, id – той, та, те/ він, вона, воно)»

	Pron.demonstr
--	---------------

	Nom	is	ea	id
	Gen	eius		
	Dat	ei		
	Acc	eum	eam	id
	Abl	eo	ea	eo
	Pluralis			
	Nom	ei(ii)	eae	ea
	Gen	eorum	earum	eorum
	Dat	eis(iis)		
	Acc	eos	eas	ea
	Abl	eis(iis)		

2. Переклад та граматичний розбір тексту:

 Convertite de lingua Latina

DE NIOBA

Nioba propter potentiam et divitias mariti et propter suam pulchritudinem superbissima fuit, maxima autem ea de causa, quod multos liberos habuit. Mulieres et virgines aliquando Latōnae, matri Apollinis et Dianae sacrificābant. Nioba eas vituperāvit et „Cur”, inquit, „ei non mihi sacrificātis?” — „Spectāte liberos! Latōnam orbam appellabitis, si mecum eam comparaveritis. Ego quattuordecim liberos habeo, illa — duos”. Ea re Nioba Latōnae iram excitāvit. Dea statim liberis suis omnia narrāvit. Liberi, verbis commōti, in arcem Thebanōrum venērunt, et Apollo filios, Diana filias Niobae sagittis necavērunt. Ita Niobae superbia ipsi causa dolōris fuit. Misericordia deōrum Nioba in saxum mutāta est, lacrimaeque eius etiam nunc manant.

Sententiae: Hinc illae lacrimae.
Labor omnia vincit.

Vocabula

propter (з Acc.) — побіч, внаслідок	comparo, -āre, -āvi, -ātum — порівнювати
marītus, -ī <i>m</i> — чоловік	duo, duae, duo — два, дві, двоє
quod — тому що	excito, -āre, -āvi, ātum — викликати, спонукувати, пробуджувати
mulier, -ēris <i>f</i> — жінка	Thebae, -ārum <i>f</i> — Фіви
virgo, -īnis <i>f</i> — дівчина	Thebānus, -ī <i>m</i> — фіванець
Apollo, -īnis <i>m</i> — Аполлон	sagitta, -ae <i>f</i> — стріла
vitupero, -āre, -āvi, -ātum — ганити, докоряти, сварити	mano, -āre, -āvi, -ātum — литися, текти, капати
misericordia, -ae <i>f</i> — милосердя	
specto, -āre, -āvi, -ātum — дивитися, оглядати	

3. Повторення граматичної теми I семестру «Imperfectum indicativi activi et passivi». Провідміняти у цьому часі дієслово posco, poscēre, novi, notum (знати).

4. Доповнення статті на вікіпедії про Ніобу на базі статті основною мовою або другою іноземною: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D1%96%D0%BE%D0%B1%D0%B0>

Заняття 4.

1. Тема для самостійного вивчення «Вказівний займенник idem, eadem, idem – той самий, та сама, те саме)»

<i>Singulāris</i>		
<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
Nom. idem,	eādem,	idem
Gen. eiusdem,	eiusdem,	eiusdem
Dat. eidem,	eidem,	eidem
Acc. eundem,	eandem,	idem
Abl. eōdem,	eādem,	eōdem
<i>Plurālis</i>		
<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
Nom. eidem (iidem),	eaedem,	eadem
Gen. eorundem,	earundem,	eorundem
Dat. eisdem (iisdem),	eisdem (iisdem),	eisdem (iisdem)
Acc. eosdem,	easdem,	eadem
Abl. eisdem (iisdem),	eisdem (iisdem),	eisdem (iisdem)

2. Переклад та граматичний розбір тексту:

Convertite de lingua Latina

DE RERUM MUTATIÖNE

Non omnes flores eosdem colōres et eosdem odōres habent. Non omnes eiusdem generis flores eundem colōrem et eandem formam habent; non semper eidem flori idem color aut idem odor est. Ita flores exemplum commutatiōnis humanāe sunt. Mutantur flores, mutantur tempora, mutāmur nos ipsi. Non semper eidem eritis, non semper eadem vires vobis erunt, non semper eidem mores; unum tamen semper servāte: virtūtem et patriae amōrem.

Este probi et laboriōsi et eidem liberi vestri erunt. Quisque est faber suae fortūnae et eadem fortūna commūnis omnibus est. Laborāte et eadem facite sibi et amīcis. Si probi fueritis, divitias habebitis.

Sententiae: Non bis idem.
Idem non semper idem.
Amor omnibus idem.

Vocabula

mutatio, -ōnis *f* — зміна, переміна

color, -ōris *m* — колір

odor, -ōris *m* — запах

commutatio, -ōnis *f* — зміна, переміна

flor, -oris *m* — квітка

bis — двічі

opinio, -ōnis *f* — думка

convenio, -īre, -vēni, -ventum — сходитись, личити, годитись, погоджуватись, відповідати

3. Повторення граматичної теми I семестру «Futurum I indicativi activi et passivi». Провідміняти у цьому часі дієслово *posco, poscēre, novi, potum* (знати).

4. Читання додаткового тексту:

Colosseum

1. Romani in urbe sua aedificia multa habebant.
2. Colosseum bene amabant quod ludos ibi spectabant.
3. Colosseum erat magnum amphitheatrum et etiam nunc stat.
4. Milites Romani bello servos captivosque obtinebant.
5. Captivi, gladiatores, gladiis suis contra homines aut contra animalia ibi pugnant.
6. Multi captivi virtutem magnam habebant et liberabantur quod bene pugnant.

Заняття 5

1. Тема для самостійного вивчення «відносний займенник *qui, quae, quo* – який, яка, яке»

	Pron.relat		
Nom	qui	quae	quod
Gen	cuius		
Dat	cui		
Acc	quem	quam	quod
Abl	quo	qua	quo
Pluralis			
Nom	qui	quae	quae
Gen	quorum	quarum	quorum
Dat	quibus		
Acc	quos	quas	quae
Abl	quibus		

2. Переклад та граматичний розбір тексту:

Convertite de lingua Latina

DE GALLŌRUM ET GERMANŌRUM DEIS

Caesar in libris, qui „Commentarii de bello Gallico” dicuntur de bellis, quae cum populis Gallŏrum et Germanŏrum Romāni diu gerēbant, de moribus eŏrum scribit: „Galli deŏrum maxime Mercurium colunt. Hunc viārum ducem, hunc mercatŏrum custŏdem appellant. Post hunc colunt Apollinem et Martem et Iovem. De his deis eandem fere opiniŏnem, quam reliquae gentes habent: „Iuppiter imperium deŏrum tenet, Apollo morbos depellit, Mars bella regit”.

De Germanŏrum deis autem haec scribit: „Germani in deŏrum numero eos colunt, quos vident et quarum opibus iuvantur: Solem et Vulcānum et Lunam”.

Sententiae: Qui scribit, bis legit.
Qui tacet, consentit (Cicero).

Vocabula

Galli, -ōrum *m* — галли

Germanus, -ī *m* — германець

commentarius, -īī *m* — коментар,
запис

Gallicus, -a, -um — галльський

Mars, Martis *m* — Марс (бог війни)

Luna, -ae *f* — богиня Місяця

reliquus, -a, -um — покинутий

morbus, -ī *m* — хвороба

rego, -ere, rexi, rectum — керувати,
управляти

iuvo, -āre, iuvi, iutum — допомагати,
підтримувати

Sol, -is *m* — бог Сонця

studium, -īī *n* — наука

3. Повторення граматичної теми I семестру відмінювання іменників:

I відміна

	Singular	Plur
N	a	ae
G	ae	arum
D	ae	is
Ac	am	as
Ab	a	is
V	a	ae

2 відміна

N	us,er um	i a
G	i	orum
D	o	is
Ac	um um	os a
Ab	o	is
V	e,er um	i a

3 відміна

N	різні	es a
G	is	um
D	i	ibus
Ac	em Nom	es a
Ab	e	ibus
V	Nom	es a
Cl. Vocalis – e, al, ar		
Cl. Mixta – es, is, 2 приг.		

4 відміна

N	us	u	us	ua
G	us		uum	
D	ui	u	ibus	
Ac	um	u	us	ua
Ab	u		ibus	
V	us	u	us	ua

5 відміна

N	es	es
G	ei	erum
D	ei	ebus
Ac	em	es
Ab	e	ebus
V	es	es

4. Перегляд документального фільму про Ольвію з проекту Ukrainer:
<https://ukrainer.net/olviya/>

Заняття 6

1. Тема для самостійного вивчення «Питальні та заперечні займенники»

ПИТАЛЬНІ ЗАЙМЕННИКИ

Pronomina interrogatīva

До питальних займенників належать *quis? quid?* — хто? що? (живаються лише у однині); *qui? quae? quod?* — який? яка? яке?

Відмінювання займенників *quis? quid?*

Nom.	<i>quis?</i> — хто?	<i>quid?</i> — що?
Gen.	<i>cuius?</i> — кого?	<i>cuius (rei)?</i> — чого?
Dat.	<i>cui?</i> — кому?	<i>cui (rei)?</i> — чому?
Acc.	<i>quem?</i> — кого?	<i>quid?</i> — що?
Abl.	<i>quo?</i> — ким?	<i>qua (re)?</i> — чим?

Відмінювання займенника *qui? quae? quod?*

<i>Singulāris</i>			<i>Plurālis</i>		
<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
Nom.	<i>qui?</i>	<i>quae?</i>	<i>quod?</i>	<i>qui?</i>	<i>quae?</i>
Gen.	<i>cuius?</i>	<i>cuius?</i>	<i>cuius?</i>	<i>quorum?</i>	<i>quorum?</i>
Dat.	<i>cui?</i>	<i>cui?</i>	<i>cui?</i>	<i>quibus?</i>	<i>quibus?</i>
Acc.	<i>quem?</i>	<i>quam?</i>	<i>quod?</i>	<i>quos?</i>	<i>quas?</i>
Abl.	<i>quo?</i>	<i>qua?</i>	<i>quo?</i>	<i>quibus?</i>	<i>quibus?</i>

	Pron.neg
Nom	nemo
Gen	nullius
Dat	nemini (nulli)

Acc	neminem
Abl	nemine(nulle)
Pluralis	
Nom	nihil(nil)
Gen	nullius rei (nihili)
Dat	nulli rei
Acc	nihil (nil)
Abl	nulla re(nihilo)

2. Читання та граматичний розбір тексту:

Convertite de lingua Latina

DE CROESO ET SOLŌNE

Cui vestrum fortūna Croesi, regis Lydiae, nota est? Eis, qui vitam eius ignōrant, de superbia eius narrabimus.

Aliquando Solo Atheniensis, quem Graeci inter septem sapientes numeravērunt, ad Croesum venit. Croesus eum interrogāvit: „Quis felicissimus omnium est?” Ille „Tellus Atheniensis”, inquit, „mea sententia felicissimus fuit, nam ei boni et probi liberi erant et pro patria pugnans vitam efflāvit”. Tum Croesus: „Cur non me, sed Tellum felicissimum putas?” Et Solo: „Res humanae”, inquit, „cadūcae sunt et saepe mutantur. Quid incertius est quam opes et divitiae?” Paulo post ipse Croesus de felicitāte sua dubitāvit.

Sententiae: Cui bono?
Cui prodest?

Convertite in linguam Latinam

1. Хто був найвидатнішим оратором в античному Римі? 2. Що є дорожчим, ніж батьківщина? 3. Хто з людей є найщасливішим? 4. Із якого металу коваль (= ремісник) виготовляє плуги?

Vocabula

Croesus, -i m — Крез (цар Лідії)
Solo, -ōnis m — Солон (афінський законодавець, архонт у 594 р. до н.е., причислений до семи мудреців)
Lydia, -ae f — Лідія (область у Малій Азії)
ignōro, -āre, -āvi, -ātum — не знати, не вміти

numero, -āre, -āvi, -ātum — рахувати, захищувати
Tellus, -i m — Телл
efflo, -āre, -āvi, -ātum — видихати, видувати
cadūcus, -a, -um — хиткий; нікчемний
felicitas, -ātis f — щастя, добробут
dubito, -āre, -āvi, -ātum — сумніватись

3. З книги «Латинська мова для математиків» під редакцією Домбровського М.Б. Вправи ст 57-60

4. На основі онлайн-карти, розробленої вченими Стенфордського університету спланувати подорож на час карантину. Вихідна точка – Ольвія: <http://orbis.stanford.edu/>

Заняття 7.

Підготуватись до контрольної роботи. Теми: система перфекта, ступені порівняння прикметників + відповідні тексти.

C. SENTENTIÆ & ABBREVIATURÆ

#6. Перекладіть і вивчіть подані вислови та скорочення

Sententiæ & proverbialia

1. Aurea mediocritas.
2. Cogito, ergo sum (Р. Декарт).
3. Dubito, ergo sum.
4. Dum spiro, spero.
5. Ergo.
6. Errare humanum est.
7. Gratis.
8. Mathematica regina omnium scientiarum et arithmetica regina omnium mathematicarum est (К.Ф. Гаус).
9. Nihil novi sub sole.
10. Per aspera ad astra.
11. Pro et contra.
12. Quot capita, tot sententiæ.
13. Repetitio est mater studiorum.
14. Scientia est potentia (Ф. Бекон).
15. Scribo, ergo sum.
16. Terra incognita.
17. Μέτρον ἄριστον.

Abbrēviaturæ

Загальні скорочення:

- 1) & = et;
- 2) etc.; &c.; et cet. = et cetera;
- 3) e.g. = exempli gratia;
- 4) NB = Nota Bene!
- 5) cf. = confer;
- 6) i.e. = id est;
- 7) h.e. = hoc est.

#7. Зіставте латинське словосполучення з українським відповідником.

Запам'ятайте словосполучення:

1. Aut – aut	a) Або добре, або нічого
2. Aut bene, aut nihil	b) Або – або
3. Aut bibat, aut abeat	c) Або пан, або пропав
4. Aut Caesar, aut nihil	d) З благословення
5. De facto	e) З глибин (з низин)
6. De iure	f) З погляду вічності

7. De profundis	g) Під трояндою (таємно)
8. Sub auspiciis	h) Фактично
9. Sub rosa	i) Хай або п'є, або йде геть
10. Sub specie aeternitatis	j) Юридично

#8. Заповніть пропуски відповідними латинськими фразами:

- cogito ergo sum...
- de facto
- de iure
- errāre humānum est
- gratis
- nihil novi sub soli¹
- nota bene
- scribo, ergo sum
- sub rosa
- terra incognita

1)

І такі римські філософи були ближчі до наукової, об'єктивної правди, коли казали _____, а тим самим віддавали під науковий сумнів всяку ортодоксію, всяку претензію одної людини або партії на виключну монополію правди і розуму (*Леся Українка*).

2)

– Пане графе, – мовив він, – тільки Бог знає, скільки клопоту наробила мені досі ця справа. Задля неї досі, – скажу се _____, хоч се урядова тайна, – я був два рази у президента крайового суду і раз у намісника (*І. Франко, "Перехресні стежки"*).

3)

Невдовзі він заплутав і своїх спільників, так що, залишаючись _____ одним із багатьох орендарів, _____ орендував млин сам і забирав увесь прибуток собі до кишені (*А. Свидницький, "За рік до холери"; пер. з рос.*).

4)

Я обідаю тепер не менш години. Смакую все і з насолодою обгризаю пісні маслаки.

Пообідавши, заплюшую очі та кличу до себе Декарта. Питаю його:

– Декарте! Ти голодував коли?

– Ні, – каже.

– Біжи мерщій та нищи свої праці. Потім не поїж тиждень і створи нові. Тоді

¹ Правильно: "sub sole".

магимеш ти певний ґрунт. Тоді ти, наприклад, не скажеш:

– _____ А закричиш: – Ой, їсточки... (В. Підмогильний, "Собака").

5)

Вчора цілий день валялась в такому стані, а сьогодні вже маюся ліпше, хоч іще не зовсім добре. Та вже, коли пишу, то живу (_____) (Леся Українка, з листування).

6)

Як не поширюймо своїх знань, як, навпаки, їх не звужуймо, беручи, мов під побільшувальне скло предмет наших зацікавлень, – _____, що поза рамками наших зацікавлень, вражатиме своїми неосяжними обшпрами (А. Содомора, "Sub aliēna umbra – Під чужою тінню").

7)

„Пан доктор недавно з заграниці?”

„Так, недавно...”

„Що ж там нового?”

„_____”

Розмова не клеїлася.

(Б. Лепкий, "Під тихий вечір").

8)

І Хо не може його ніяк злякати ані цензурними умовами, ані фатумом українського письменника писати _____, або за „Біг дасть”... (М. Коцюбинський, "Хо").

9)

Лишень в одному місці, на маргінесі, легкий знак олівцем _____ – навпроти рядків, що на них звернув увагу невідомий власник книги, який, видно, теж іноді її гортав (А. Содомора, "Sub aliēna umbra – Під чужою тінню").

#9. Поясніть вживання латинських фраз:

Дг Дерижанов ... узяв мене під ферулу¹, поклав у ліжку і холодними витираннями, бромом, ваннами etc. вернув мене до нормального (чи більш менш) стану: зосталась тільки чимала втома і незначний наклін до дрожі, – врешті, се мій хронічний, ergo

¹ Тут переносно: "пильний нагляд", "суворий режим". Дослівно лат. *ferula* означає "прут", "різка". Ферулою також називали лійку, якою карали (б'ючи по долоні) неслухняного школяра.

нормальний, стан (*Леся Українка, з листування*).

Зворушений такими перспективами, Петро почав упорядковувати книжки – про соціалізм на столі праворуч, а *contra* – ліворуч (*В. Підмогильний, "На селі"*).

Граф Адольф сказав собі: жінок можна брати або силою, себто їм треба "імпонувати", або, і це для нього, мабуть, найвідповідніше, в них треба розбудити жаль і милосердя. Жінки не знають, що таке *aurea mediocritas*, для них звичайний нормальний мужчина неінтересний, а то й нудний (*Б. Лепкий, "Під тихий вечір"*).

Ото снилось йому, що в його був трус, що при трусі тому знайдено кілька примірників тоненького збірника творів українського поета-самовродка Рябоклячки, збірника, пушеного, *nota bene*, цензурою, але виданого його коштом – і то в великій таємниці, треба додати (*М. Коцюбинський, "Хо"*).

Тепер такий час, такі умови, що як плюнути – підпасти під категорію українофілів, сепаратистів, політично небезпечних *et cetera*. (*М. Коцюбинський, "Хо"*).

Вже тая "політика", "лояльність", криві дороги, що ведуть до високого ідеалу, "повага до народних святощів", "уміркований лібералізм", "національна релігійність" *etc., etc.* – все оте вже так утомило нас... (*Леся Українка, з листа до М. Драгоманова*).

Євгенію прийшлося довго толкувати навіть своїм довіреном про потребу віча, навіть про можливість його скликання, бо закон про збори, неважаючи на своє більше як десятилітнє існування, був досі для загалу галицьких русинів *terra incognita* так само, як і інші політичні закони, крім одного хіба §19 основних законів, що давав русинам яzikову рівноправність – на папері (*Іван Франко, "Перехресні стежки"*).

Данська карта "невідомої південної землі" (1618 р.)

D. VARIA

D. SENTENTIÆ & ABBREVIATURÆ

#8. Перекладіть і вивчіть подані вислови та скорочення

Sententiæ & proverbia

1. Credo.
2. Concēdo nulli.
3. Divīde et impĕra.
4. Ex nihilo nihil fit (Лукрецій, Епікур).
5. Omnia mea mecum porto (Біант).
6. Quousque tandem?! (Ціцерон).
7. Sapienti sat.
8. Sic!
9. Veni, vidi, vici (Цезар).
10. Viā.
11. Vivĕre est cogitāre (Ціцерон; гасло Вольтера; пор.: *Cogito, ergo sum*).

Abbreviaturæ

Скорочення загального вжитку

- 1) sq; sqq = sequens; sequentia;
- 2) sc.; scil. = scilicet;
- 3) viz.¹ = videlicet;
- 4) v; q.v. = vide; quod vide;
- 5) v.s. = vide supra;
- 6) v.i., v.inf = vide infra;
- 7) v.v. = vice versa.

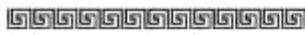
#9. Зіставте латинське словосполучення з українським відповідником.

Запам'ятайте словосполучення:

a)

1. Terminus ad quem	a) Вихідний пункт міркування
2. Terminus a quo	b) Кінцевий пункт міркування
3. Terminus ante quem	c) Наукові (технічні) терміни
4. Terminus post quem	d) Час (дата), перед яким
5. Termini technici	e) Час (дата), після якого

¹ "z" у цьому скороченні походить із середньовічної типографічної лігатури, якою заміняли буквосполучення "et"; отже, первинно скорочення "viz" виглядало так: vi[delic]et.

b)

1. A contrario	a) Від заснування Міста
2. A limine	b) Від незнання до неіснування
3. A nescire ad non esse	c) Від початку
4. A posteriōri	d) Від протилежного
5. A prima facie	e) Від широкого серця
6. A priori	f) Від яйця (до яблук)
7. Ab hinc	g) З досвіду
8. Ab imo pectore	h) З наперед відомого
9. Ab incunabulis	i) З пеленок
10. Ab initio	j) З порога (відразу)
11. Ab ovo (usque ad mala)	k) Звідси, відтепер
12. Ab Urbe condita	l) На перший погляд

#10. Заповніть пропуски відповідними латинськими фразами:

- a) ab ovo
- b) a priori
- c) credo
- d) et vice versa
- e) omnia mea mecum porto
- f) pluralis
- g) quousque tandem
- h) sapienti sat
- i) sic!
- j) via

1)

Сам нічого особливого не радить, тільки провести літо “в сухому і теплому місці – наприклад, в Баден-Бадені або в Шварцвальді (_____)”.

“Сікаю” я тому, що напевне знаю, що в Шварцвальді, як і взагалі в Німеччині, така сама сухість, як у вас на Волині. Уже коли шукати сухості, то скоріш її можна знайти, напр., в тифліських горах, а теплості скрізь на Кавказі “хоть отбавляй” – то чого б се я погналась у Німеччину? (Леся Українка, з листування).

2)

Жолковський

_____, підла чернь корчемна,
На короля й Річ Посполиту гордо
Вставати будеш? О! Ти силою темна!
Ненаситна людською кров'ю ордо!

Наливайко

Ось я сквоуськаю тебе, латинця!
 На, покуштуй козацького гостинця!
 Б'ються...

(П. Куліш, "Цар Наливай")

3)

Тепер боюся, чи не запізно прийде моя відповідь, бо хоч відповідаю *зараз*¹, як отримала Вашу картку, але ж отримала я її кружним шляхом – _____ Київ – Ялта (Леся Українка, з листування).

4)

Та се належить до моєї "релігії" – і коли я не вмю викладати свого _____ в стислій, консеквентній і догматичній формі, то хочеться мені часами хоч у "притчах" вимовити свою "віру", а надто хочеться, щоб мої товариші її знали, бо інакше вони не знатимуть мене (Леся Українка, з листування).

5)

– Їдьмо зі мною, в Санкт-Петербург. Там до зарізу нині потрібні учені люди, що знають мови й пройшли науки. Не пожалкуєш. Заслужиш чину, маєтків, грошей!

– _____

– Що ти сказав?

– Що ні до чого мені ті статки.

– Свят, свят. Кому ж завадять багатство, почесні!

(В. Шевчук, "Тригорій Сковорода")

6)

Я цілком згоджуюсь з ним, що він егоїст, але се могло б не шкодити його інтересності, якби він не був такий примітивний; а то ж його масні жартики своїм убожеством змісту просто до розпачу доводять, і численні одноманітні переходи від *tristitia* до *laetitia*² _____ наганяють нетерплячку, надто через те, що Ви їм даєте таке вже занадто просте, фізіологічне пояснення (Леся Українка, з листа до А. Кримського; Леся Українка аналізує тут одного з персонажів роману А. Кримського "Андрій Лаговський").

7)

Отже, почну _____ (Леся Українка, з листування).

¹ Відразу.

² *Tristitia* – смуток, *laetitia* – радість (лат.).

8)

Річард

В такій громаді, справді, повна воля
всім фарисеям.

Годвінсон

Річарде, до чого
ви се сказали?

Річард

_____ . (Леся Українка, "У пуці").

9)

Слід би було зав'язати міцніші стосунки з тими людьми, що оце вдавались до Вас, може, вони справді здатні до позитивної роботи, у всякім разі не слід цуратись _____, бо се, у всякім разі, люди доброї волі (Леся Українка, з листування).

10)

Ваш твір до гармонічних не належить (така моя щира думка), отже, я не можу ніяк згармонізувати мої враження (вживаю _____ навмисне і свідомо) від нього, тому й буду викладати їх сепаратно, залишаючи, звісно, за Вами право не читати цього викладу, коли не бачите собі з того "ні користі, ні втіхи" (Леся Українка, з листа до А. Кримського).

E. VARIA

#11. Темы для рефератів:

1. Латинські/грецькі/українські префікси і їх роль у латинському/грецькому/українському словотворі.
2. Історія математичної/фізичної символіки.
3. Мирон Зарицький як історик математики.
4. Латинські фрази в українській мові.
5. Інше (розглянуте в уроці).

#18. Поясніть значення та походження слів:

акупунктура	інфінітив	орфографія	сантиметр
горизонт	клавіатура	партія	семантика
дата	клавіша	Пентагон	семіотика
делімітація	константа	полісемія	сервіс
директор	конструктивний	потенційний	схема
диригент	конструктор	потенція	термін
екватор	конструкція	потенціал	тригонометрія
еквівалент	коректний	промілле	фініш
ексклюзивно	ліміт	процент	фінал
інтерактивний	міленіум	пунктир	центнер
інтердисциплінарний	нумізматика	ректор	
інтернаціональний	ортопедія		

D. SENTENTIÆ & ABBREVIATURÆ

#19. Перекладіть і вивчіть подані вислови та скорочення

Sententiæ & proverbia

1. Alter ego.
2. Amīcus verus amōre, more, ore, re cognoscitur.
3. Ars longa, vita brevis = Ὁ βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ (Гіппократ).
4. Conditio sine qua non.
5. Exceptio firmat/probat regulam.
6. Fac simile.
7. Hypotheses non fingo! (І. Ньютон).
8. In vino veritas, (in aqua sanitas).
9. Nosce te ipsum = Γνωθι σαυτόν (Слова Талеса Мілетського, що були виведені на храмі Аполлона в Дельфах).
10. Nulla dies sine linea.
11. Punctum quaestiōnis.
12. Quaerite et inveniētis.
13. Quorum (praesentia sufficit).
14. Quos ego!
15. Summa cum laude.
16. Tertium non datur.
17. Tu quoque, Brute!; Et tu, Brute!
18. Μηδὲν ἄγαν (Інший напис на дельфійському храмі Аполлона).
19. Οὐκ ἔστι βασιλικὴ ἄτραπος ἐπὶ γεωμετρίαν. – Nulla est via regia, quae ducat ad geometriam (Евклід).

Abbreuiatūrae

Вчені звання:

- 1) Dr = Doctor;
- 2) DPh; PhD = Philosophiae Doctor;
- 3) D.H.C. = Doctor Honoris Causa;
- 4) MA; AM = Magister Artium;
- 5) BA; AB = Baccalaureus Artium.

#20. Зіставте латинське словосполучення з українським відповідником.
Запам'ятайте словосполучення:

1. Ius civile	a) Божественне право
2. Ius crimināle	b) Кримінальне право
3. Ius divinum	c) Міжнародне право
4. Ius gentium	d) Писаний закон
5. Ius gladii	e) Право власності на річ
6. Ius in rem	f) Право життя і смерті
7. Ius naturāle	g) Право меча
8. Ius primae noctis	h) Право першого захоплення
9. Ius primae occupatiōnis	i) Право першої ночі
10. Ius privātum	j) Приватне право
11. Ius Romānum	k) Природне право
12. Ius scriptum	l) Римське право
13. Ius vitae ac necis	m) Цивільне право

#21. Заповніть пропуски відповідними латинськими фразами:

- a) *conditio sine qua non* (двічі)
- b) *in vino veritas* (двічі)
- c) *ius gladii*
- d) *nulla dies sine linea*
- e) *quos ego!* (тричі)
- f) *summa cum laude* (двічі)
- g) *tertium non datur*
- h) *tu quoque, Brute!*
- i) οὐκ ἔστι βασιλικὴ ἀτραπὸς ἐπὶ γεωμετρίαν

1)

А потім були Різдвяні свята, які Євгеній провів над книжками. А потім був бал академіків, на котрім був Євгеній, але не було Регіни. А потім він зробив докторський екзамен _____ і того самого дня тремтячою зі зворушення рукою

LECTIO QUARTA

написав на своїм візитовім білеті в кількох словах завідомлення про сей факт і, заклеївши білет у маленьку коверту, вислав його експресом Регіні на вказану адресу (*І. Франко, "Перехресні стежки"*).

2)

Як радо був би він одним-однісіньким грімким _____ здушив у зароді, стер з лица землі всі заходи коло викликання сього руху! (*І. Франко, "Перехресні стежки"*).

3)

Докторат здобув _____... (*Б. Лелкий, "Під тихий вечір"*).

4)

Пишаючись перевагою над бойовими силами Сходу і Заходу, московський самодержець став зупинити політичні бурі в Європі, мов той Нептун у Вергілія, одним погуком: "_____" (*П. Куліш, "Зазивний лист до української інтелігенції"*).

5)

Коронний ловчий не має в цій справі більшої влади, ніж я сам. Його милость король дарував мені таке ж _____, право меча на Україні, як і гетьманові Браницькому. Я можу карати і милувати власним своїм декретом (*І. Кочерга, "Алмазне жорно"*).

6)

Я вже мала нагоду писати Вам, ласкавий добродію, що право остатньої коректи я хотіла би мати завжди за собою, що се _____ видавання моїх праць (надто віршованих) <...> (*Леся Українка, з листування*).

7)

– Та як же з тебе не сміятись? – каже мати. – Та подивись сам на себе! – і засміялась.

– _____ – заговорив Антосьо <...> А мати думає "Що це він каже? квакай, брусе, чи що?" (*А. Свидницький, "Люборацькі"*).

8)

Козаки не відмовляли ся, але клали натиск на обіцянку короля і гетьмана, що на соймі будуть сповнені їх домагання, предложені перед молдавською війною, як _____ їх служби річипосполитій (*М. Грушевський, "Історія України-Руси"*).

9)

– Чого ж оце ми сидимо? Випиймо по чарці, то, може, й повеселішаємо та розговоримось, – сказала матушка, наливаючи горілку в чарку.

– І то розумне слово, – обізвався Балабуха густим басом, з повагом розтягуючи слова. – “_____” – говорили латинці.

Матушка випила півчарки й налила Балабусі; Балабуха вихилив чарку до дна й укинув у рот одразу півширога (*І. Нечуй-Левицький, “Старосвітські батюшки та матушки”*).

10)

у склянці муха
за вікном листостелиться
осіння туга
я муху викину
і до світанку
заганятиму істину
в порожню склянку
(*Б. Скаврон, “Алкодиттих”*)

11)

Михайло Грушевський якнайкраще підходив під цей ідеальний “портрет” історіографа. Він був від природи талановитий, допитливий, але zarazом і обережний дослідник, що дуже багато працював над собою, систематично читав та писав, згідно з латинською максимомою _____ (*О. Прицак*).

12)

А серед міських головачів, котрих гнилий супокій був збентежений сими новаторствами, зараз знайшлася друга готова формула на означення властивого характеру д-ра Рафаловича: се москаль! Іншої можливості не могли зрозуміти їх тупі мізки. Русин, що не клониться під польське ярмо, не лижеться до польської ерархії, – се або демагог і соціаліст, або москаль. _____. Щонайбільше хіба одно й друге разом (*І. Франко, “Перехресні стежки”*).

13)

Король Птолемей спитав раз Евкліда, чи існує якась коротка дорога до вивчення геометрії, а Евклід відповів: _____. Цей брак королівської дороги, яка завела б нас легким способом до зрозуміння методи і змісту математики є якраз головною причиною, що відчуває ляків¹ від цієї науки. Тому люди, що говорять “не люблю математики”, повинні б радше сказати “не люблю думати” і ми мали б

¹ Ляїк – дилетант.

тоді бодай шире і вірне в'яснення їх аверсії¹ до математичних теорій (*М. Зарицький, "Проблема математичної правди і краси математичної думки"*).

14)

В 1970 році виготовив і зберігав у себе вдома в м. Львові збірки віршів під назвою "_____"². У віршах цієї збірки ... та в передмові до них Осадчий звів злісний наклеп на радянську дійсність, глузував з радянських людей, а себе представив як "безвинного мученика і захисника рідної землі". Цю збірку він передав Чорноволові і Світличному, в яких вони були вилучені. Знайомив зі збіркою Чубая і Озембловську (*З судового вироку М. Осадчого, засудженого 1972 р. за "антирадянську агітацію"; перекладено з російської*).

#22. Поясніть вживання латинських фраз:

Яким з поданих в уроці висловів можна проілюструвати наведені тут останніми слова Івана Пулюя?

МАГІСТЕР:

Відомо вам, шановний мій колего,
що Universitas мене магістром
іменувала...

РІЧАРД:

Ще й *honoris causa*.
(*Леся Українка, "У туці"*).

Альбом "Україна на стародавніх картах" уміщує 90 факсиміле стародавніх мап із зображенням українських земель кінця XV – середини XVII століть, авторами яких є знані в минулому укладачі: Клавдій Птолемей, Себастьян Мюнстер, Йодок Гондій, Джованні Антоніо Маджі (*З преси*).

– *In vino est veritas!* – обізвався Остророг. – Про це знали ще давні латинці. Твоя правда, пане Самійле. – *In vino est veritas!* В пляшці й дружба, і любов, і панянські рум'янці, і пал кохання молодців, і поцілунки, і сміх, і палкі мрії, і веселощі життя, і сміливість побідників, і висока поезія; оттут, панове, в пляшці й Анакреон, і Кагул, і Овідій, і Горацій. Тутечки вони сидять усі з своїми поемами,

¹ *Аверсія* – відроза.

² Йдеться про збірку табірної поезії, яку Михайло Осадчий (1936–1994) писав під час ув'язнення в таборі, розташованому в мордовському селищі Явас. Звертає на себе увагу те, що Посейдонова погроза, яку Осадчий взяв як назву збірки, якщо її перекласти українською (в перекладі М. Зерова – "Я вас!"), нагадує власне про місце ув'язнення поета.

тут, на дні пляшки, і ідилії, і оди, і сатири й поеми. Вино та горілка заправлені ними, неначе перцем та інбіром. Тут в пляшці й королі, й царі побідники, і Цезар, і Олександр Македонський, і Нерони та Калігули сидять отгуг на самісінькому дні, як жаби в болоті (І. Нечуй-Левицький, "Князь Єремія Вишневецький").

"У Бориса Тена¹ був непорушний режим праці. Він суворо дотримувався принципу "Nulla dies sine linea" (З преси).

Сьогодні SPA – це оздоровчий комплекс процедур з використанням будь-якої води – і мінеральної, і морської, і прісної, а також морських водоростей і солі, лікувальних грязей і цілющих рослин. Дія SPA процедур спрямована на оздоровлення й релаксацію всього організму в цілому (З преси).

Сьогоднішнє засідання сесії Львівської міської ради мало розпочатися о 14.00, проте о 14.40 у залі був тільки 31 депутат. До кворуму не вистачило 15 осіб (З преси).

[Позитивних наук] є багацько, а кожна з них така величезна, що, хоч би жив чоловік 50 або 100 років, то того життя ще мало, щоб хоч в одній науці добре розглянутись (І. Пуллой, "Нові і перемінні звізди").

E. VARIA

#23. Теми для рефератів:

1. Антична математика та її місце в історії математики.
2. Видатні математики античності (за вибором).
3. Евклід та його "Начала".
4. Роль латини та греки у формуванні математичної термінології.
5. Історія математичної символіки та вплив на неї класичних мов.
6. Латинська мова як мова математичної науки в післяантичній Європі.
7. Видатні європейські математики, що писали латиною (за вибором).
8. Переклади Гомера українською мовою.
9. Інше (розглянуте в уроці).

¹ Борис Тен – псевдонім поета та перекладача Миколи Хомичевського (1897–1983), автора українського перекладу Гомерових "Іліади" (1977) та "Одіссеї" (1963), перекладів з Есхіла, Аристофана, Шекспіра тощо. Псевдонім перекладача обігрує грецьку назву Дніпра: Бористен – Βορισθένης.

#17. Поясніть значення та походження слів:

акупунктура	еквівалент	планіметрія	тотальний
астероїд	експес	Понт	трапеза
афект	ефективний	Евксинський	унісекс
вчення	Євген	презумпція	унісон
гуманоїд	Євдокія	продукція	уніфікація
дедукція	ідентичність	радикальний	уніформа
дефект	індукція	радикуліт	унія
диктант	курвиметр	раціоналізм	факт
диктор	мажор	раціональний	фальсифікація
дикція	майор	рейтинг	
дуалізм	мати рацію	реліквія	
дует	опозиція	рефлекс	
евтаназія	опонувати	рефлексії	
евхаристія	перфектний	сурдопереклад	
едикт	план	тоталізатор	
		тоталітарний	

D. SENTENTIÆ & ABBREVIATURÆ

#18. Перекладіть і вивчіть подані вислови та скорочення.

Sententiae & proverbia

1. Carpe diem.
2. Semper idem.
3. Semper tiro (Марціал).
4. Post factum.
5. Memento mori.
6. Vivere memento.
7. Vivere est militare (Сенека).
8. Fiat lux (Біблія).
9. Fiat voluntas Dei.
10. Contra spem spero (Леся Українка).
11. Persōna non grata.
12. Status quo.
13. Aqua vitae.
14. Deus ex machīna (Ἀπὸ μηχανῆς Θεός).
15. Mea culpa, mea maxima culpa.
16. Mania grandīōsa.
17. Natūra abhorret vacuum.

Abbr̄viat̄urae

Датування:

1. AD = Anno Domini;
2. AM = Anno Mundi;
3. AC; a.Chr.n. = ante Christum; ante Christum natum;
4. p.Chr.n. = post Christum natum;
5. AUC = ab Urbe condita; anno Urbis conditae;
6. ca = circa;
7. am = ante meridiem;
8. pm = post meridiem.

#19. Зіставте латинські словосполучення з українськими відповідниками.

Запам'ятайте їх:

1. Argumentum a contrario	a) Аргумент "до речі" (справжній, доречний)
2. Argumentum ab impossibili	b) Аргумент на підставі мовчання
3. Argumentum ad crumēnam	c) Аргумент, звернений до гаманця
4. Argumentum ad hominem	d) Аргумент, орієнтований на незнання
5. Argumentum ad ignorantiam	e) Аргумент, спрямований на людину
6. Argumentum ad misericordiam	f) Аргумент, що має розчулити
7. Argumentum ad oculos	g) Грошовий аргумент (підкуп)
8. Argumentum ad rem	h) Доказ від неможливого
9. Argumentum argentarium	i) Доказ від супротивного
10. Argumentum baculūnum	j) Докази зважують, а не додають
11. Argumentum ex silentio	k) Наглядний доказ
12. Argumenta ponderantur, non numerantur	l) Незнання – не аргумент
13. Ignorantia non est argumentum	m) Палковий аргумент

#20. Заповніть пропуски відповідними латинськими фразами:

- a) aquae vitae
- b) deus ex machina
- c) fiat voluntas Dei
- d) mania grandiosa
- e) mea culpa
- f) persona non grata
- g) post factum
- h) purus mathematicus, purus asinus
- i) semper idem
- j) status quo

1)

Нараз являється пан Адольф, стріча на сходах і – всьому край! _____!..
(Б. Лепкий, "Під тихий вечір").

2)

— Потривай, паніматко! Ми, по старому звичаю, покуштуємо цієї _____, котрої давні римляни, певно, не пили, — сказав Терлецький, наливаючи наперсточок
(І. Нечуй-Левицький, "Старосвітські батюшки та матушки").

3)

На епічність я великої претензії не маю, і коли мені сей "вищий рід поезії" не дається, то я не буду тим дуже гризтися. Не дано, так не дано – _____! (Леся Українка, з листування).

4)

Ну, однак, ти, і листи, і кияни – всі хочете розвити в мені _____! Їй-богу розхвастаюсь!! (Леся Українка, з листування).

5)

Протягом тривалого часу ідентичність розглядалась як фіксована сутність, притаманна певній особі або спільноті, така, що забезпечує їхню самототожність завжди і за будь-яких обставин. Цей підхід, який позначають як есенціалістський, найповніше відбиває латинська формула _____. На противагу йому модерні та постмодерні соціальні теорії вважають інгерентною ознакою ідентичності динамізм та змінність (З наукової літератури).

6)

Ряд політичних та громадських діячів цієї країни були оголошені _____ в Україні через їх тривалу діяльність, яка носила антидержавний характер та була скерована на порушення територіальної цілісності України, нагнітання національної та релігійної нетерпимості (З преси).

7)

Їхала я сюди просто рятуватись, мені треба було змінити обставини, враження, спосіб життя. Нерви я справді поправила (хоч певності нема, що найменша причина знов не поверне _____) (Леся Українка, з листування).

8)

Запевне, нам мило, коли нас розуміють, коли нас люблять, але се не поміч, се часом велика надгорода, часом невеличка приємність, але се завжди приходить _____, коли діло так чи інакше скінчене (Леся Українка, з листа до О. Кобилянської).

9)

Рада я, що Київ лишив по собі у Вас такі добрі спомини, а то панове галичани дуже його нам знищили¹, так лають та дорікають, що нам лишається тільки в груди битися та “ _____ ” повторяти. Однак я сього не роблю, бо маю взагалі нерозкаяну натуру, а волосся моє і так попелясте, то пощо маю його попелом покори посипати? (*Леся Українка, з листа до О. Кобилянської*).

10)

Математиків-теоретиків, для яких абстрактна математика стала професією їх духа, вважають за відірваних від світу мрійників, що сидять заглиблені в свої нікому не потрібні формули та не знають, що довкола них діється. При цьому ніхто не знає, про що вони мріють, ніхто не розуміє їх мови, кажуть, що цих чудаків не цікавлять справи, що хвилюють інших учених, мистців і поетів, політиків і економістів. _____ – каже давня пословиця. Кожний інший учений може представити популярно головні осяги своєї дисципліни, але розмова з математиком не дає нічого, бо його поняття і символи є для загалу тим самим, чим є образи Рафаеля для сліпого, або симфонія для глухонімого (*М. Зарицький, “Проблема математичної правди і краси математичної думки”*).

#21. Поясніть вживання латинських фраз.

FIAT NOX!

“Хай буде тьма!” – сказав наш бог земний.
І стала тьма, запанував хаос,
Немов перед створінням світу...

(*Леся Українка, початок вірша “Fiat nox!”*)

Я хотіла б знати, чи справді єсть якась зміна до мене в настрої найближчих до Вас кругів <...>, чи то мені тільки так здалось. <...> Я люблю держати мої відносини im Klaren², і ніщо мене так не мучить, як невизраза фальш. <...> Коли Ви навіть просто потвердите факт “Завважена зміна існує” і не подасте ніяких дальших коментарів, то і се буде для мене корисно, я знатиму, що я “засуджена без суду”, і зятяплю собі, для кого я persona grata, а для кого ingrata (*Леся Українка, з листа до І. Франка*).

¹ Тут: розкритикували.

² В ясності (нім.).

АНГЛІЙСЬКА ФІЛОЛОГІЯ, ПЕРЕКЛАД, МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ.

(СТ. ВИКЛ. ОЛІЙНИК Л.Р.)

Основна література . Вацеба О. А., Олійник Л. Р. Lectura Latina : навч. посібник / О. А. Вацеба, Л. Р. Олійник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2008. .

Відкладні та напіввідкладні дієслова. Герундій (6 год)

(Verba deponentia et semideponentia. Gerundium) 92

De rebus a Hannibāle in Italia gestis 92

De Herodōto	93
З життя стародавніх греків: Про Геродота	94
Заняття двадцять четверте (Lectio vicesīma quarta)	96
Дієслова складені з sum (Verba composīta cum sum, esse, fui) (2 год)	96
De triumpho Romāno	96
З життя стародавніх римлян Святкування тріумфу.....	97
Заняття двадцять п'яте (Lectio vicesīma quinta) .(2 год).....	99
Відмінювання дієслів: хочу, бажаю, не хочу, не бажаю, волюю, сильно бажаю (volo, velle, volui nolo, nolle, nolui malo, malle, malui)	99
De Diogēne	99
De Germanōrum antiquōrum morībus	100
Про звичаї германців	101

Рекомендована література

- Оленич Р.М., Оленич І.Р., Чернюх Б.В.. Латинська мова: Навч.посібн.-Вид.2-ге, виправл. і доповн.-
Львів: Світ,2008.-472с.:іл..
2. Ревак Н.Г., Сулим В.Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів). Підручник.-
Вінниця:Нова Книга,2006.-440с.
- 3.Сафроняк О.Латинська мова: підручник /О.Сафроняк,В.Волощук,М.Волощук.-Львів:ЛНУ
імені Івана Франка, 2015.-458 с.

НІМЕЦЬКА ФІЛОЛОГІЯ

(ст..викл. Олійник Л.Р.)

Основна література . Вацеба О. А., Олійник Л. Р.Lectura Latina : навч. посібник / О. А.
Вацеба, Л. Р. Олійник. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2008. .

Відкладні та напіввідкладні дієслова. Герундій (6 год)

(Verba deponentia et semideponentia. Gerundium)	92
De rebus a Hannibāle in Italia gestis	92
De Herodōto	93

З життя стародавніх греків: Про Геродота

Рекомендована література

- Оленич Р.М., Оленич І.Р., Чернюх Б.В.. Латинська мова: Навч.посібн.-Вид.2-ге, виправл. і доповн.-
Львів: Світ,2008.-472с.:іл..
2. Ревак Н.Г., Сулим В.Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів). Підручник.-
Вінниця:Нова Книга,2006.-440с.
- 3.Сафроняк О.Латинська мова: підручник /О.Сафроняк,В.Волощук,М.Волощук.-Львів:ЛНУ
імені Івана Франка, 2015.-458 с.

Філософський факультет

Латинська мова (доц. Оліщук Р. Л.)

1. IV відміна іменників. Текст “De magistratibus Romanorum” с. 47-48
2. V відміна іменників. Текст “De pugna Marathonica” с. 53
3. Perfectum indicativi activi. Текст «Spartacus» с. 57

Посібник: О. А. Вацеба, Л. Р. Оліщук «Lectura Latina». Львів: видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. с. 199

Граматичний довідник с. 169-170; с. 173